

גליון תת"ז (שנה י"ז)

פרשת בלק תש"פ

כשמכניסים ילד לתלמוד תורה האם צריך לכסות דווקא בטלית
או אפשר שאר דברים?

הנה במחזור ויטרי סימן תק"ח כתב בטעם הדבר שמכסין את הילד כשמולכים אותו ללמוד תורה משום שלא לעשותו עליל ופומבי לעוברי דרכים שלא ישלוט בו שום עין הרע ולא שום נזק, שכן בנתינת התורה, לפי שלוחות הראשונות ניתנו בפומבי גדול וקולות וברקים וקול שופר, נתקנאו המלאכים, ובא שטן וערבב את העולם וגרם העון ונשתברו לוחות ראשונות, אבל לוחות אחרונות שניתנו בחשאי הן קיימין לעולם, ולפיכך מחזירין אותו לאמו אף מכוסה.

מעדני אשר: לכאורה לפי טעם הנ"ל אין ענין וקפידא לכסותו דווקא בטלית בכל דבר שמכסה את הילד ואינו נראה ליכא עין הרע.

והרה"ק רבי אהרן מבעלזא ז"ע אמר שבעלזא לא היה קפידא לעטוף את התינוק עם טלית גדול דווקא, ואדרבה עטפוהו בשאר כסויים, עיין בספר הנפלא שפע קודש פרק ט' ע"מ ר"ד שכן שמע מהגה"ח רבי אהרן מרדכי ווטנר שליט"א ששמע מהרה"ק דבר זה.

אבל אנו נוהגים לעטוף את הילד דווקא בטלית משום כמה טעמים:

א. בא לרמז שבכדי שיהיה הנער מסוגל ללמוד את התורה הקדושה ותורתו תתקיים בידו לאורך ימים צריכים שיקדימו לחנכו בעשיית המצוות, ולכן עוטפים אותו בטלית כדי שיהא מסובב במצוות, ורק אחר כך אפשר להתחיל ללמוד עמו תורה, מפני שרק כשמקדימים עשיית קודם המצוות אפשר גם לשמוע כראוי ולהיות כלי מוכשר לקבל התורה, כך אמר מרן הדברי יציב ז"ע מובא בשפע חיים רעוא דרעון פרשת תרומה מאמר י' אות ז'.

ב. ע"פ מה שכתב בספה"ק רגל ישרה ערך ע' כתב שסגולת טלית של מצוה הוא לבטל מעין הרע, ומקורו מזהר הקדוש נשא קס"ב' דהלובש ציצית כד אסתכל בהאי בר נש, לא יכיל לאבאשא ליה בעינא בישא, ולכן לפי טעם זה עוטפים את הילד בטלית של מצוה בכדי שלא ישלוט בו שום עין הרע, כך כתב ידידינו הרה"ג חיים גולדשטיין שליט"א בספר שפע קודש חנוך לנער פרק ט' ע"מ רט"ו.

ג. ע"פ מה שכתב ספר הרוקח הלכות שבועות סימן רצ"ו, וכן כתב בקב הישרפרק ע"ב עוד טעם שמכסין הנער שלא יראה כלב ביום שמחנכין אותו לאותיות הקדש גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא, לפי הנ"ל אפשר דווקא בטלית דמצות ציצית סגולתה שלא יתורו עיניו אחר דברים טמאים כמו שנאמר פרשת ציצית שלח ט"ו ל"ט ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, כך כתב ידידינו הרה"ג חיים גולדשטיין שליט"א בספר שפע קודש חנוך לנער פרק ט' ע"מ רט"ו.

עוד טעם כתב הרוקח מדוע מכסים הילד: לפי שמחנכין אותו דרך צניעות ודרך ענוה, שכן מצונו בנתינת התורה, ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו.

ובמחזור ויטרי סימן תק"ח כתב עוד טעם: שתנהוג בבניך כשתכניסוהו לתלמוד תורה. כמנהג הזה לכסותו ולהעלותו, שכן מצונו במשה שעשה כסדר הזה לישראל, דכתיב ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה ויתייצבו בתחתית ההר, נראה כאילו הם מכוסין תחת ההר כשהכניסין לקבל תורה.

האם ילד שנבחר להיות נציג התלמוד תורה במבחן פומבי צריך לחשוש מעין הרע?
בפרשתו במדבר כ"ד ב' וישא בלעם את עיניו.

וברש"י ביקש להכניס בהם עין הרע, עיין בחזון איש ליקוטים ח"מ סימן כ"א שדן איך יכולה עין הרע להזיק הא נגור לאדם כמה שיחיה, וכן בפתח עינים ב"מ ק"ז ע"ב.

הנה עין הרע זה דבר מסוכן מאוד כמבואר בגמ' בבא מציעא ק"ז ע"ב והסיר ה' ממך כל חולי אמר רב זו עין, רב לטעמיה דרב סליק לבי קברי, עבד מאי דעבד, אמר תשעין ותשעה בעין רעה ואחד בדרך ארץ.

וכן אמרינן בגמ' שם פ"ד ע"ב אמר להן רבן שמעון בן גמליאל פרידה אחת יש לי ביניכם ואתם מבקשים לאבדה הימני, ופרש"י שמא תשלוט בו עין הרע.

וכן מבואר בגמ' ברכות ל"א ע"ב שחנה ביקשה מהשי"ת שיתן לה זרע אנשים, והוא זרע המובלע בין אנשים ואינו מתבלט שיהא לא חכם ולא טיפש, ופרש"י לא חכם יותר מדאי, שלא יהיה תימה בעיני הבריות ומתוך שנדברים בו שולטת בו עין הרע.

וכן במדרש תנחומא פרשת מקץ ס"ק ח' ויאמר יעקב לבניו למה תתראו אמר להם יעקב בבקשה מכם היו מצניעים עצמיכם, שאין קשה מעין הרע, וכן אתה מוצא בלוחות הראשונות, על ידי שניתנו בגדולה נשתברו.

ובספר הון עשיר על משניות אבות פרק א' משנה ז' ביאר בזה באופן נפלא מה שכתב שם במשנה "הרחק משכן רע" וז"ל שיש לו עין הרע, אעפ"י שכל שאר מעשיו הם טובים, כי אמרו ז"ל ב"מ ק"ז ב' שצ"ט מק' מתים מעין הרע, ומדה גרועה זאת אי אפשר להוציאה מאדם המוטבע בה, לכן צריך להרחיק ממנה שלא לעמוד במקום סכנה.

יש לחקור האם ילד שנבחר להיות נציג התלמוד תורה במבחן פומבי צריך לחשוש מעין הרע או אין צריך לחשוש.

הנה בספר פלא יועץ אות עין כתב ועל הכל תפילה עושה פירות כי אלקינו מרחם, שומע תפלת כל פה, והוא המציל את עמו ישראל מעין הרע, ומכל דבר רע ועכ"פ לא ימנע מעשות מצוה מפני חשש עין הרע, כגון להביא עני לביתו, או לדרוש ברבים, ללמוד דעת את העם, כי שומר מצוה לא ידע דבר רע, ומצוה אגוני מגנא, ובגמ' ברכות נ"ה ע"א אמרו האי מאן דדחיל מעינא בישא לימא אנא מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא וכו', וטוב לגבר שיאמר כן בכל יום, א"כ ה"ה הכא אין לחשוש דקנאת סופרים תרבה חכמה וזה יגין שלא יהיה שום נזק.

יש להקשות על זה: הרי הלוחות היה גם ללמד לרבים ונשבר משום עין הרע, וי"ל.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד אביהם ותומכם של הרבה לבבות נשברים שלוחא דרבנן בונה ומקים קרית צאנו טבריה גיסי היקר העומד לימין המערכת בכל עת הרה"ג **מנחם מנדל רייך שליט"א**
קרית הבעש"ט פתח תקוה - בעל מהדורת רייך מעדני אשר עיני בר מצוה לרגל שמחת אירוסית בתו תחי' במז"ט
עב"ג הבה"ח המופלג בתור"ש מרא דכולא תלמודא
כמר בן ציון משה שיינבאך נ"ל מבחירי ישיבת מאור עינים ראחמסטריווקא בנו של הרב מרדכי ראובן שליט"א
וברכת מזל טוב לאביו מו"ח הגאון רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן ביתו של אדמו"ר"י בית צאנו ור"מ בהי"ד המרכזי קרית צאנו נתניה
ולחמיו ידידינו הרב אליעזר ליפשיץ שליט"א אנטוורפן
הא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

האם אדם לעצמו יכול להכניס עין הרע אם סופר ומתפעל ממה שיש לו?

יש לחקור האם עין הרע יכול להכניס רק אדם אחר אבל אדם לעצמו אינו יכול להכניס עין הרע או דילמא גם אדם לעצמו כשמתכל הרבה על מה שיש לו נכנס עין הרע.

הנה בתוספות רי"ד בבא קמא פ"ג עמוד א' כתב על הפסוק איוב "עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי" פירוש האי עוללה מלשון עלילות דברים, והכי קאמר עיני העלולה לעצמו בעין רעה יותר מכל בנות עירי שאני בעצמי שמתי בי עין רעה מרוב טובה שהייתי רואה לעצמי יותר ממה שהכניסו בי עין רעה כל בנות עירי ועין רע שבי שלטה בי ולקיתי וחסרתי כל אותה הטובה שהרי מאלף ילדים שהיינו לומדי תורה וחקמת לא נשארנו כי אם שנים.

וכן משמע במדרש תנחומא פרשת מקץ ס"ק ח' "ויאמר יעקב לבניו למה תתראו" אמר להם יעקב בבקשה מכם היו מצניעים עצמיכם, שאין קשה מעין הרע, וכן אתה מוצא בלוחות הראשונות, על ידי שניתנו בגדולה נשתברו, שנאמר וכל העם רואים את הקולות שמות כ" ט"ו אבל הלוחות השנים כשניתנו, לא ראה אותם אלא משה, שנאמר ואיש לא יעלה עמך וגו' ואף ירושלים לא חרבה אלא מפני עין רעה, שנאמר הזאת העיר שיאמרו כלילת יופי משוש לכל הארץ וגו' איכה ב' ט"ו ואומר עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי לפיכך אמר יעקב אל תראו עצמיכם, שנאמר ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, אלא היו מהלכין בצנעה, שנאמר מיכה ו' ח' הגיד לך אדם מה טוב וגו' והצנע לכת עם אלהיך.

וכעין זה כתב בדרשות ר"י אבן שועיב בפרשתו וז"ל וכבר זכרו זה קצת מחכמי המחקר שיש בני אדם מזיקים בהבטת עיניהם כאפעה שממית בהבטת עיניו והוא דבר מפורסם ומנוסה, ויש חיות ממיטין בקולם עד כמטחוי קשת. ואמר חכם אחד העין תכניס אל הקדירה הגמל והאדם אל הקבר. ואמרו כי אלכסנדר בא עם חילו למקום אחד שהיו בו חיות ממיטים בהבטת עיניהם וצוה לחיילותיו ועשו מראות מצוחצחות ושמו אותן נוכח החיות וחזר ראותן אליהם ומתו כלם. וזה היה ענין בלעם וזהו סתום העיין.

רואים מכאן דבר נורא: כשהאדם סופר ומונה רכושו, ורואה עצמו בטובה על ידי כך, עלול לשלוט בו עין הרע יותר מעל ידי אחרים.

האם אי אפשר להזיק בעין הרע רק עם סוגר עין אחת?

הנה החיד"א בספרו פתח עינים סוטה ח' א' מביא בשם הג"ר נפתלי כץ והוא בספרו סמיכת חכמים עמ"ס ברכות כ" א' דאיתא במקובלים דכאשר אדם סוגר עין א' מעיניו מסתלק מאתו רוח אלוקים, ואז יכול להטיל עין רעה באחרים, כי האדם צורתו שלימה בב' עינים, אז נחה עליו רוח אלהים, ופירש שם בסמיכת חכמים בשם זקינו ז"ל דבלעם, גם כשסגר עין א' לא יכל להטיל עין רעה על בני" כיון שלא הסתלקה מהם השכינה וכנאמר ותהי עליו רוח אלוקים, ולכן לא יכל להטיל בהם עין רעה.

והחיד"א בספרו חסדי אבות על אבות פרק ב' משנה י"א כתב דלכן איתא שם במשנה עין הרע בלשון יחיד, ולא עינים רעות בלשון רבים, מפני שאי אפשר לתת עין הרע בשתי העינים, רק לאחר שסוגר עין אחת.

מערכת "קול המעדנים"
ניתן לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה ואגדה שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובחול
במספר 079-5702714
וכן קול הלשון ישיר 073-2951280

מדוע יש יותר בנים תלמידי חכמים לעניים הרי אם אין קמה אין תורה?

איתא בגמ' נדרים פ"א עמוד א' הזהירו בבני עניים שמהן תצא תורה, שנאמר בפרשת "יזל מים מדליו".

יש להקשות: מדוע יש יותר בנים תלמידי חכמים לעניים הרי אם אין קמה אין תורה, כך מקשה הר"ן שם, וכן בעיני יעקב, וכן בבן יהוידע שם וכן באגרא דכלה פרשת במדבר.

איכא כמה תרוצים:

- א. שאין להם עסק אחר, כך כתב הר"ן שם.
- ב. דעתם שפלה עליהם, כך כתב הר"ן שם.

וברבי צדוק הכהן מלובלין פרי צדיק לחג השבועות הביא את דברי הר"ן הנ"ל, וכתב דזה הוא על פי מה שאמרו בגמ' סוטה כ"א ב' אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו שנאמר איוב כ"ח י"ב והחכמה מאין תמצא, וכן אמרו בגמ' תענית ז' א' למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב ישעיה נ"ה א' הוי כל צמא לכו למים מה מים מניחין מקום גבוה וכו' אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפילה.

ג. יש לפעמים בני צדיקים שסבורים שהצדקות תחזור לאכסניא שלה ואינם יגיעים לדרכי עבודתו ית"ש, וכסבורים כשאפילו לא יתייגעו להסיר מסך הסכלות לשיהיו דבקים בקונם, יבוא זה להם בירושה זכות אבותיהם, וזה אינו נכון ובוזה תבין מאמר חז"ל הזהירו בבני עניים שמהן תצא תורה, כך כתב באגרא דכלה פרשת במדבר.

ד. ע"פ מה דאיתא בילקוט שמעוני תורה פרשת ואתחנן המתחיל ברמז תת"י שלא יאמר כשם שלמדתי בשכר כך אלמד בשכר, וא"כ שפיר קאמר הזהירו בבני עניים שמהם תצא תורה, כיון שהם בנים שלא היה אפשר לאביהם לשלם שכר עבורם, א"כ שלמדו בחינם גם הם ילמדו בחינם עם אחרים, לכן מהם תצא תורה, כך כתב בעיני יעקב שם בנדרים.

ה. בני עשירים אחר שלמדו תורה רחוק הדבר שתצא תורה מהם לאחרים שהם ילמדו אחרים, אך בני עניים אם תלמדום והיו תלמידי חכמים, אז אח"כ תצא מהם תורה לאחרים, דמאחר שהם עניים יהיו מלמדים אחרים, כדי ליקח הספקה להתפרנס בה, כך תירץ בבן יהוידע שם בנדרים.

ו. התורה מתקיימת יותר במיעוט אכילה ושתיה ולא תתקיים במי שמענג את עצמו, וכמו דאיתא בגמ' סנהדרין ק"א ע"מ א' שאמר רב לרב כהנא לא תמצא בארץ החיים, וא"כ חכם מעונג הרבה רחוק שיצא ממנו חדושי תורה, אך בבני עניים שאין להם תענוגים מהן תצא תורה, ר"ל מחדשים חדושי תורה מפני שהתורה מיוסדת אצלם יותר, כך כתב בבן יהוידע שם בנדרים בשם בנו יעקב.

ז. כי התורה יותר יש הכנה שיצא אל הפעל על ידי עניים אשר אין להם העושר שהוא מדרגת עולם הזה וכאשר מסולק מן מדרגת עולם הזה ראוי שיצא על ידו לעולם התורה השכלית הנבדלת מן עולם הזה, כי אף אם יש לאדם מעלת עה"ז, ואפשר שיקנה ג"כ מדרגת עולם הנבדל וזוכה לשתי שלחנות, אבל אין יוצא לפעל החכם שיש לו מדרגה שכלית נבדלת רק על ידי שאין לו חלק בעולם הזה, כך כתב בחידושי אגדות למהר"ל נדרים פ"א עמוד א'.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן

משיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה - הלכות שבת
כל השאלות הם משו"ע ומשנה ברורה

- א** [חידה. מה המקור שבלעם היה צר עין קמצן וכילי?
- ב** [חידה. היכן עמדה חמה למשה והיכן זה רמוז?
- ג** [חידה. מי היה המלאך שהפריע לבלעם?
- ד** [ותפתח האתון את פיה- יל"ע. מדוע בלעם לא מצינו שהתפעל מכך שהאתון פתחה את פיה ודברה?
- ה** [הלכות קרבנות- חידה. איזה הלכה בהלכות קרבן לומדים מפרשתינו (לא בדיני לשמה).
- ו** [צ"ע. פכ"ד פ"ט, כרע שכב כארי וכלביא מי יקימו מברכין ברוך וארריך ארור, כתב בתרגום יונתן "נחים ושוכנים כארי וכלביא שכאשר ישן מי יקימו מברכיהם יהיו ברוכים כמשה נביא סופריהם של ישראל ומקלליהם יהיו מקוללים כבלעם בן בעור", ומבואר בדבריו דבלעם קילל את עצמו", וצ"ע כיצד ייתכן שבלעם כיון לקלל את עצמו.
- ז** [חידה. באיזה זמן, בועל ארמית לא נאמר האי הלכתא שקנאין פוגעין בו?
- ח** [משה כתב פרשת בלעם- צ"ע. בגמ' ב"ב יד ע"ב, משה כתב ספרו ופרשת בלעם, מה המיוחד בפרשת בלעם שנזכר שמשה כתב כן.
- ט** [צ"ע. איך נשיא מישראל חטא בכזה חטא שפל, -מה הביא אותו לכך?
- י** [חידה. בפרשת השבוע מצאנו תנחומים באחד הפרשנים למצבינו בימי הקורונה- מי הוא ומה נחמתו?

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
- כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
- כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יידבקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
- ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
- שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה ייכנס בעזה"ל לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. -שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח מנ"א

שמות הזוכים לחודשים אייר וסיון

הרב אליעזר מוניס שליט"א ירושלים

הרב בנימין אפללו שליט"א רכסים

הרב יצחק בורקש שליט"א ב"ב

הרב אוהד יעקבי שליט"א נתיבות

מדוע דווקא בגלל מצוות עליה לרגל שעם ישראל מקיימים

אין במציאות לבלעם לקללם?

בפרשתו כ"ב כ"ח ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכינתי זה שלש רגלים.

וברש"י זה שלש רגלים, רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה.

יש להקשות: מדוע דווקא בגלל מצוות עליה לרגל שעם ישראל מקיימים אין במציאות לבלעם לקללם ולא בשביל שאר מצוות, כך מקשה הגר"א בפרשתו, וכן בשפתי חכמים בשפת אמת בפרשתו, וכן בשם משמואל.

איכא כמה תרוצים:

- א.** ע"פ מה דאיתא במדרש דאמר ליה הקדוש ברוך הוא לבלעם אם תעקור ישראל מי יקיים התורה הלא חזרתי על כל אומה ולשון ולא קבלוה אמר בלעם אני אקיים, ע"כ. והנה בלעם נעשה כעת חגיר מהאתון שלחצה את רגלו כדאיתא בגמ', וקימ"ל הגיגה ב' הכל חייבין בראיה חוץ מחיגר וסומא וכו' ושפיר א"ל כעת כשנעשה חגיר אתה מבקש לעקור אומה החוגגת ג' רגלים ואתה הרי אינך יכול לקיים מצות ראייה, כך תירץ הגר"א בפרשתו.
- ב.** דגבי רגלים כתיב שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך ודרשו רבותינו זכרונם לברכה יראה כשם שבא לראות וכו' ואמר לו המלאך אתה בא לעקור האומה מן העולם שהקדוש ברוך הוא רוצה לראות אותם ג"פ ודבר זה היאך יקום אם אתה מאבדם מן העולם וקל להבין, כך תירץ בשפתי חכמים בפרשתו.
- ג.** שהמצוה הזאת היא היפוך מהות או"ה הרשעים כבלעם וכדומה, כי אף שרוצים ג"כ קרבת אלקות מ"מ אינם רוצים להניח מעשיהם המכוערים, וישראל הם היפוך זה, וזה מורה מצוות עולי רגלים שהפקיר כאו"ה הונו ורכושו ועלה לירושלים לראות פני השכינה, וזה הוא עיקר מצוות עליית רגלים, וע"כ כל מי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל, כך תירץ בשם משמואל בפרשתו בשם אביו.

מדוע לא קילל בלעם את האתון שימות כמו שקילל את עם ישראל?

בפרשתו כ"ב כ"ט ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בו לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך.

יש להקשות: כיון שבלעם היה מומחה בקללות למה לא קילל אותה שתמות.

הנה בחדושי רבינו חיים פלטיאל בפרשתו הקשה והלא לא הלך אלא לקלל אומה למה לא קללה את האתון שתמות.

ומתיר: שאם היה מקללה לא היה יכול עוד לקלל שום אדם שכן מצינו באלישע כששלח ביד גחזי להחיות הנער והחיה הכלב ושוב לא היה יכול עוד להחיות הנער עד שהלך אלישע ופשט עיניו על עיניו וכפיו על כפיו.

ובחנם סופר בפרשתו כתב דבר נפלא על מה שכתוב בפרשתו ויאמר אלי מלאך ה' על מה הכית את אתונך זה שלש רגלים, דקשה הלא הוא בא רק על מה שהלך לקלל ישראל היה לו לומר תיכף למה אתה הולך לקלל, ומתירך באופן נפלא, דהנה איתא טעם למה הכה האתון ולא קילל אותה, משום דב' קללות אינם חלים ביום אחד, ובדעתו היה לקלל ישראל לפיכך הכה אותו, עוד יש טעם כי בלעם היה יודע לכוון שעה ורגע כשהקב"ה כועס כמו שמבואר בגמ' ברכות ז' ע"מ א' ואז כשמקלל קללתו מתקיימת, ואפשר לא היה הקב"ה כועס ולא היה יכול לקלל על כן היכה, והנה לפי טעם הראשון שב' קללות אינם חלות ביום אחד אתי שפיר דהנה לא היה יכול לומר המלאך פשוט למה אתה הולך לקלל ישראל, דיאמר בלעם אני הולך לברך אותם ולא לקלל אותם, ולכך אמר המלאך למה הכית אותם ולא קללת אותה, אלא מוכרח שאתה הולך לקלל את ישראל, ואין ב' קללות חלין ביום אחד, על כן היכה את האתון ושפיר אמר למה הכית אותה.

תגובות אפשר לשלוח

עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש

לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מייל: m0533166560@gmail.com

פקס: 077-4448278

עיתונים לצעירות

האם הבאר במדבר היה בזכות מרים או בזכות אברהם?

מה שהקשתם על הא דאיתא בגמ' תענית ט' עמוד א' שהבאר לעם ישראל במדבר היה בזכות מרים, דיש להקשות הרי איתא בגמ' ב"מ פ"ב ב' ב' שכאשר אברהם הבינו למלאים יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים, חזינו דהבאר היה בזכות אברהם, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חבר הבד"ץ קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב, בית הוראה דישיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סווראן, קנין תורה פסגות ירושלים (כדורי)

נראה לתרץ בכמה אופנים, א' ע"פ מה דאיתא במדרש רבה שיר השירים פרשה ד' אמר רבי יוחנן הבאר היתה מעלה להם מיני דשאים, מיני זרעונים, מיני אילנות, תדע לך שהוא כן, שכיון שמתה מרים ופסקה הבאר מהן היו אומרים לא מקום זרע ותאנה וגפן, ועיין במדרש רבה בראשית ט"ז ג' דהבאר היה מעלה להם מיני דגים שמינייהו, וא"כ יש לומר דעצם באר המים היה בזכות אברהם שאמר יקח נא מעט מים, אבל מה שהבאר היה מעלה כל מיני אילנות ודגים שמינים זה היה בזכות מרים, ב' ע"פ מה דאיתא במדרש רבה פרשה ט' שהיו הנשיאים עומדים על גבה ומושכין במטותיהן כל אחד ואחד לשבט ולמשפחתו, א"כ יש לומר דמה שכל אחד היה יכול למשוך הבאר למשפחתו היה בזכות אברהם אבינו, ועצם מציאות הבאר היה בזכות מרים, ג' ע"פ מה דאיתא בבב"ב יששכר בשם החיד"א דכמו שבמן האביו, כל מיני טעמים הכי נמי בבארה של מרים המים היה להם כל מיני טעמים, א"כ יש לומר דבזכות אברהם אבינו היה רק מים, ובזכות מרים היה טועם בה השותה כל מיני טעמים של משקין.

מדוע הבאר שהיתה בזכות מרים נקרא בארה של מרים?

ואילו המן שהיה בזכות משה והענן שהיה בזכות אהרן לא נקראו על שמם

מה שהקשתם בשם ההתם סופר פרשת וירא ד"ה יוקח נא להם נקרא הבאר בארה של מרים, ואילו המן שהיה בזכות משה ועמוד הענן שהיה בזכות משה לא נקראו לחמו של משה וענני אהרן, ע"ש מה שתייר.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חבר הבד"ץ קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב, בית הוראה דישיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סווראן, קנין תורה פסגות ירושלים (כדורי)

נראה לתרץ, דמן היה רק אחד ואי אפשר לטעות במין אחר, וכן ענן היה אחד ענני הכבוד, אבל באר יש הרבה בארות ולכן רצה לסמן בארה של מרים.

הבה"ח יוסף שרוגו נ"ו ארגנטינו

נראה לתרץ בכמה אופנים א' הרמ"א סימן רצ"ט כתב שנוהגים לטבול במוצאי שבת מים כי באר מרים טובב כל מוצאי שבת על הבארות שמי שפוגע בו מתרפא אז לכן אולי קרוי באר מרים שגם היום בזמננו נמצא הבאר ועפ"ז אולי אפ"ל שמקודם היה קרוי ע"ש אברהם כמו שהקשתם ואחרי שמתה נקרא על שמה, ב' הנה מבאר מחז"ל שאין עושים לצדיקים נפשות דבריהם והכוננם כי הד"ת הם והכוננות ולכן לא נקראו הענן ע"ש אהרן והמן ע"ש משה אבל מרים שלא חידשה ד"ת לכן קראו לבאר על שמה, ג' שהמן הנקרא על לא היה אותו מן או אותו. ענן אלה היה כוח הזמן אחר אבל הבאר זה אותו באר כל הזמן לכן נקרא על שם מרים.

מדוע לא בכו והספידו את מרים כשמתה כמו שעשו למשה ואהרן כשמתו?

מה שהקשתם בשם מין הדברי יציב ז"ע מדוע עם ישראל לא בכו על מיתת מרים כמו שבכו כל מיתת אהרן ומשה, ותרצתם.

הגאון ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, דומ"ט אוצר הפוסקים, עטרי הוראה, גוש שמונים, וראש כולל דברי חיים נראה להעיר, דהטעם דלא ספדוהו למרים, מזה יש להביא ראייה להפוסקים דסבירא ליה דאין מספדין לאשה, ועיין בזה בשו"ת האלף לך שלמה סימן ט"ד ומה דילפינן דווקא ממרים דמיתת צדיקים מכפרת, י"ל דקמ"ל אפילו אשה דפטורה ממצות עשה שהזמן גרמא ואינה מצווה בת"ת אעפ"כ אם היא צדקת מכפרת, וכן משמע ממש"כ ברבינו חננאל מועד קטן דף כ"ח עמוד א' א"ר אמי למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה מה פרה זו מטרתה חטאים ונקראת חטאת וכל חטאת מכפרת עון כך מיתתן של נשים צדקניות מטרתה ומכפרת עונותיהן של ישראל, וכ"ש מיתתן של צדיקים שמכפרת.

הרה"ג יצחק שרוגו שליט"א באונגס אירט

נראה עוד לומר כמ"ש בתרגום יונתן פ"ק כ"ט פסוק א' וגם בשו"ע אור"ח סימן קנ"ט ס"ב שמרים מתה בעשרה בניסן ולכן לא הספידו אותה כי אין מספידים בחודש ניסן ומכ"ש אם נאמר כמ"ש בכף החיים שם אות ח בשם הסדר עולם רבה שמרים מתה בר"ח ניסן דאין מספידים בר"ח וגם משום י"ט של הנשיאים ואע"פ שכתוב שלחכם בפניו מספידים כאן שונה כי אין מניחין מיתת של אשה ברחוב כמו שכתוב בשו"ע ד"ה פסוק וסמך למיתה קבורה כמו שלומדת הגמ' מהפסוק הזה א"כ אין כאן בפניו.

הרה"ג שמואל חיים שטרנבוך שליט"א הר נוף

נראה להעיר, דהאזה"ח כתב שסברת בן ישראל ע"פ גמ' מ"ק (כח) שלא משהים מיטת נשים דסמוך למיתה קבורה שנלמד ממרים ולא הרגישו שצריכים לגמול חסד. עוד י"ל דמבואר בקרא שמתה בחודש ניסן ולא מספידין בחודש ניסן כמבואר ברמ"א (א"ח ס' תכ"ט) ואפשר עוד לומר דבתרגום יונתן איתא שנפטר משה בעשירי לחודש ניסן וכן מבואר בטור אור"ח ס' תקפ"ו ולכן בני ישראל לא באו לגמול חסד כי חשבו שיש לה כדי קבורתה ולא רצו להיטמאות לפני הרגל ולא ידעו שבזכותה יש להם מים והיו חייבים לגמול חסד עמה.באלשיך הביא מחז"ל שכל מי שנגע אלקים בלבו ג"כ השתתף בקבורתה ומשמע שהייתה לה כדי צורך קבורתה והמילקוט שהבאתם משמע שאהרן שהיה כהן גדול הוצרך להיטמאות אליה וע"כ הייתה למרים דין של מת מצוה שאין לה מי שיטפל בקבורתה.

הבה"ח דוד יוד נ"ו ירושלים ישיבת ע"ב ע"ה חיים

נראה לציין, דבספר אשיחה תירץ מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א דלא על כל אחד נזכר, והיינו דבאמת בכו ישראל על מרים, אך איתרה לא הכירה על כל אחד.

מי שלומד בכלל בגלל המשכורת האם אינו נחשב לקובע עיתים לתורה?

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים באלו שלומדים תורה בשביל פרנסה כמו מלמד תינוקות וכן אברכים בכלל האם הוא בכלל קובעי עיתים לתורה.

הרה"ג שמואל ליבוביץ שליט"א מודיעין עילית

נראה להעיר דמה שמקבל מילגה למה יחסר כמה שקובע עתים. אלא שאם יש לו דבר חשוב לסדר ומבטל את קביעותו הרי זה נחשב שאינו קובע עתים, שהרי מבטלו עתים. וחשוב לציין לשון רש"י שבת ל"א שפירש על מה שאמרו שם ששואלים אדם בדינו 'קבעת עתים לתורה' חז"ל לפי שאדם צריך להתעסק בדרך ארץ, שאם אין דרך ארץ אין תורה הוצרך לקבוע עתים לתורה דבר קצוב, שלא ימשך כל היום לדרך ארץ, נמצא שחייב קביעות עתים אינו על אלו שאינם עסוקים בדרך ארץ, ויש לבאר לפי זה שלכן הוזכר אחר 'ונתת באמונה', שאלו שמתעסקים בעניני העוה"ז שואלים אותם אם קבעו עתים. ואולי בזה יש ליישב קושיית תוס' שהק' ממה שתחילת דינו של אדם הוא על תורה, ויתכן שחלוק הוא בין לומדי תורה, לבין אלו שעוסקים בפרנסתם, שאותם שואלים תחילה על 'נשאת ונתת באמונה', שהרי אומרים שלא למדו כיון שעוסקים בפרנסתם, ולכן שואלים אותם שאלה ראשונה האם נתעסקו באמונה, אבל אלו שעוסקים בתורה, שואלים אותם תחילה על תורה.

הרה"ג רבי מתייהו ישראל הורוויץ שליט"א ליידיק מחבר ספר 'אוצרות הים' על מסכת ברכות

נראה להעיר דראיתי בשם הג"ר עובדיה יוסף זצ"ל שמי שמלמד תורה ומקבל שכר אם הלך ללמד בשביל כסף לא מועיל להחשב לו לקביעות עתים או תורה זמן מלמד, אבל אם כוונתו במה שהלך ללמד שהיה לו פרנסה שיוכל להשאר במסגרת לימוד יוצא י"ח לקביעות עתים במה שמלמד אף שמקבל שכר, וכ"כ בשו"ת ויברך דוד ח"ב סי' קע"ה שמחלק שאם כוונתו להחיות עצמו דמהני אף שמקבל שכר, ואילו כאשר כוונתו לשם פרנסה לא מהני כיון שמקבל שכר.

איך יכול להיות שאהרן הכהן כשפגש רשע אהב אותו הרי יש מצות עשה של הוכח תוכיח את עמיתך?

מה שהקשתם בשם המהרש"ג על הא דאיתא בילקוט שמעוני מה תלמוד לומר ורבים השיב מעון מלמד דכשהיה אהרן מהלך בדרך אם פגע באדם רע או רשע נתן לו שלום, למחר בקש אותו האיש ליתן ולעבור עבירה אמר אי לי איך אשא פני ואראה את אהרן בושתי הימנו שנתן לי שלום ונמצא אותו אדם מונע עצמו מליילך לעבירה, דיש להקשות איך עבר אהרן על מצות עשה של תורה הוכח תוכיח את עמיתך, ועיין ברמב"ם ה' יעקב פ"ה ד"ה דמי שרואה בחבירו עושה אסור מחויב להוכיחו, והתורה נאמרה לכל אדם בשוה, ואיך עבר אהרן על זה, ותרצתם.

הגאון גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס 'גם אני אודך' ו'פרדס יוסף החדש' על המעדים.

נראה עוד לתרץ ב"ה ע"פ מה שכתוב בזהר הקדוש ח"ג דף ס"ב ע"ב שיש כוח בכהן כשהוא מסתכל על האדם, שמשפיע עליו בזה ההסתכלות ברכות וטובות, ולפי זה י"ל שברגע שאהרן כהנא קדישא הסתכל על המשע, מיד בכווח ההסתכלות גרם לרשע הרהור תשובה אמיתית עד שנהפך לצדיק.

הרה"ג יצחק צבי ליבוביץ שליט"א מושב תפוח

נראה לציין דברים דומים שכתב החפץ חיים שמית הלשון חלק ב' פרשת שלח שכלב ויהושע נהגו במהלכים שונים יהושע על הזמן הראה להם שלבו בל עמהם, ואילו כלב הראה להם שהוא משלהם, ועל ידי זה באמת ניתן לו פתחון פה להסות אותם ולומר עלה נעלה וגו' ולקיים בכך מצות תוכחה חזינן שיש אנשים שזו דרכם בהוכחת החוטאים, וכיוצא בזה כתב בפלא יועץ בביאור הפסוק 'אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ואבנך' דאל תאמר לו לץ אתה, אלא אמור לו חכם אתה ואין נאה לחכם כמותך מעשים כאלו, ובאמת גם בזמננו נוהגים כן עם בני נוהר שירדו מהדרך ועם בעלי תשובה.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

נראה לתרץ, דהנה איתא בגמ' ע"פ ר' יוחנן ד"ה ע"ב הוראה בחבירו דבר מגונה, חייב להוכיחו, ע"ש, משמע שדוקא היכי שראה דבר מגונה חייב להוכיחו, אבל אהרן רק פגע אדם שהיה מכיר בו שהוא רע או רשע, אבל לא ראה שהוא עשה דבר מגונה, ואז לא היה לו חיוב להוכיחו.

הבה"ח שמעון דיווים נ"ו ישיבת עץ חיים ירושלים

נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא בגמ' יבמות ט"ה עמוד ב' אמר רבי אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון כשם שחובב על אדם לומר דבר הנשמע, כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע ובי אבא אמור חובה, שנאמר לא תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאבהך, לפי הנ"ל אתי שפיר מדוע לא הוכיח, לפי הנ"ל אתי שפיר.

איך מותר להמית עצמו על דברי תורה הרי אסור ליהרג על שאר מצוות חוץ מ' עבירות

מה שהקשתי בפרשת חוקת שנת תש"ע בשם אחרונים על הא דילפינן בגמ' ברכות ס"ג ע"ב ב' על מה שכתוב בפרשת חוקת זאת התורה אדם כי ימות באהל אמר ריש לקיש אין דברי תורה מתקיימין אלא במי ששמירתו עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל, דיש איך מותר ליהרג על דברי תורה, רק על ג' עבירות חייב ליהרג, ובשאר עבירות מחלוקת הראשונים אם מותר ליהרג, ועוד הרי התורה נותנת חיים חיים הם למוצאיהם ולא מות, ותרצתי בכמה תרוצים.

נראה לציין עוד כמה פירושים ביסודות קיום התורה שזכיתי לחדש בשבוע אחרון בכמה מעמדים שזכרתי בהשתתף בהם מעמד והסבירתי את דברי חז"ל לפני הענין:

ישיבה גדולה דברי יציב צאנז חיפה בסעודה שלישית בשבת פ"ר חוקת שבת שזכרתי לשהות כל השבת עם בני הישיבה נראה לתרץ, ע"פ מה שהאריך מרן הדברי יציב ויסוד הזה מבואר בקדמונים, דאדם שאינו קובע עתים לתורה, בודאי יתדרדר לכל הג' עבירות החמורות שעונשם מיתה, לפי הנ"ל זה כוונת הגמ' אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, היינו שידע את גודל האחריות של לימוד התורה שאם לא יעסוק יגיע לעוונות החמורות שעונשם מיתה.

דינו לית המדרש הגדול דחסידי ברסלב רמ"ג ב"ת שמש

נראה לתרץ דהכוונה דכשמבקשים כסף מאברכים שלא נומרים את החודש, ונעשים בחינת עניים ועניי חשוב כמת, אומרים חז"ל כדי שיהא קיום לתורה חייבים להמית עצמם עליה לתרום כסף אפילו במצבים קשים ורק כך יתא קיום לתורה.

הכנה לחזרה לתלמוד תורה בעלזא בית שמש

נראה לתרץ, דטבע האדם מאוד קשה לו ללמוד דבר שכבר למד ולחזור על זה, והעצה לזה שבשעת החזרה לעשה עצמו כאילו מת שעכשיו חי מחדש שאף פעם לא למד את זה ויחזור כך יתא קיום לתורה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב החפץ בעילום שמו שליט"א

להרגל יומא דהילולא רבה של מרן האור החיים הקדוש ז"ע

יהא רעוא שזכותו הגדולה של בעל ההילולא

תגן עליו להתברך באור החיים

שיאיר לו פניו בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב משה גרוס שליט"א בית שמש

לדגל שמחת אירוסים בתו במנ"ט

עב"ג הבה"ח המופלג בתור"ש כמר ישראל זאב ולצר נ"ו

מבחיני ישיבת בעלזא בני נ"ו

בנו על ידידינו הרב יוסף חיים שליט"א אשדוד

וברכת מול טוב לאביו ידידינו הרה"ג רבי שמחה בונם שליט"א חיפה

ולחמיו ידידינו הרב אברהם נח גלנדאור שליט"א

יהא רעוא שזכותו וזכר רבותיו ויהא תחת

ידו צדיק ורציה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרה"ג רימיהו שוורץ שליט"א ירושלים

לעילוי נשמת אביו

הרב החסיד יצחק בן הרב משה יוסף שוורץ ז"ל

נלב"ע ט"ו תמוז תשע"ז

ת.נ.צ.ב.ה.